

memòria de la **professió**

COL·LEGI OFICIAL DE METGES DE BARCELONA

JOSEP SALÓ SERRA

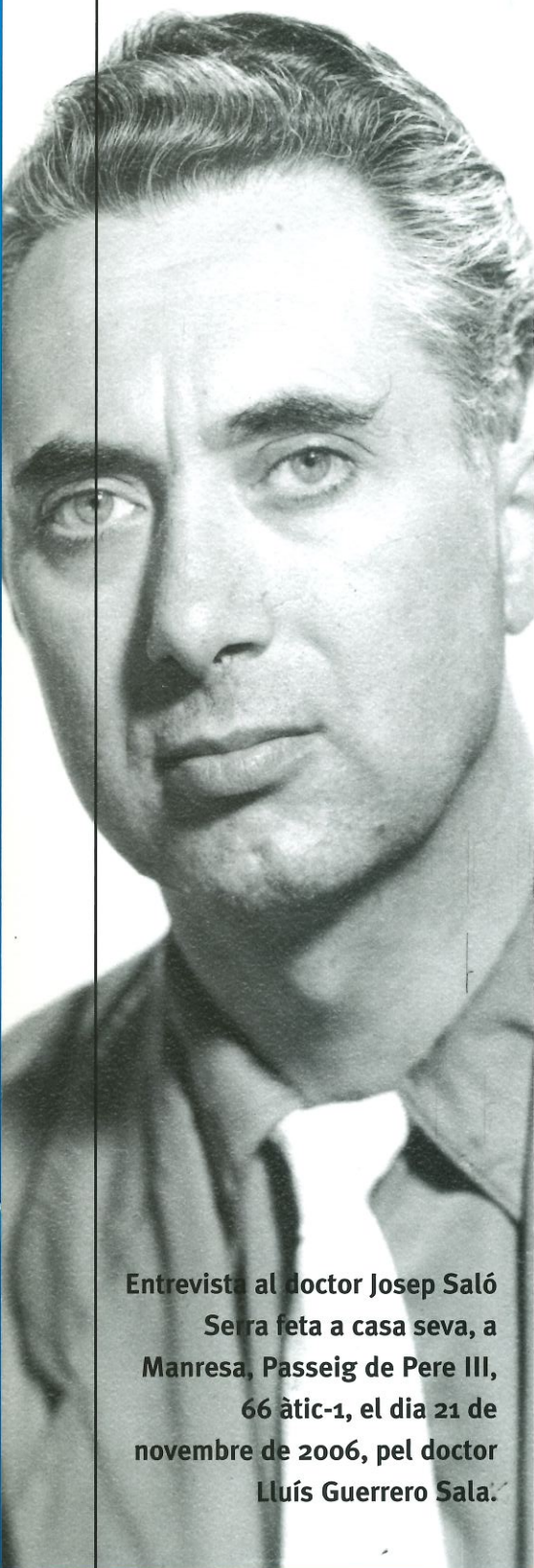
Oferim la transcripció de l'entrevista feta pel Dr. Lluís Guerrero i Sala al Dr. Josep Saló i Serra, un dels metges més veterans de la comarca del Bages, que ha respost generosament a la invitació del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona, acceptant participar en el seu programa Memòria de la Professió.

Com ja és conegut, aquest programa té com a objectiu recordar com era la medicina dels temps passats, de la història més recent, a partir dels testimoniatges orals dels metges grans, i comentar quina ha estat la seva evolució al llarg de l'espai de temps viscut.

També té un valor afegit, un valor pedagògic per als metges d'avui dia, sobretot per als més joves, que poden aprendre a relativitzar els seus coneixements actuals en un marc més ampli. En el futur, els coneixements actuals també semblaran més modestos del que ara són.

Avui és dia 21 de novembre de 2006 i fem l'entrevista al Dr. Saló a casa seva, situada al passeig de Pere III, 66, àtic 1, de Manresa.

El Dr. Saló ocupa en aquests moments el lloc 24è. en la llista de col·legiats del Col·legi de Metges de Barcelona, la qual cosa indica un elevat grau de veterania i, sortosament, la seva vitalitat encara es manté lliure de grans mancances. Té un número de col·legiat ben peculiar: el 1.234, és a dir 1,2,3,4. Curiós i fàcil de recordar, molts l'haurien volgut tenir.

Entrevista al doctor Josep Saló
Sera feta a casa seva, a
Manresa, Passeig de Pere III,
66 àtic-1, el dia 21 de
novembre de 2006, pel doctor
Lluís Guerrero Sala.

El doctor Josep Saló als 31 anys d'edat.

■ **Dr. Saló, segons tinc entès, vostè no va néixer a Manresa.**
■ No, jo vaig néixer a la ciutat de Girona ja fa uns quants anys.

■ **Una ciutat de gran bellesa i plena d'història. En quina data va veure la primera llum?**

■ El 26 d'abril de 1913; això vol dir que tinc 93 anys. La llum de Girona, magnífica. La podem interpretar admirant els quadres dels paisatgistes d'Olot.

■ **Els ulls del Dr. Saló són clars, recorden el cel de l'Empordà, ras per la tramuntana. Dr. Saló, ens podria parlar de la seva família, del seu bresol?**

■ Els meus pares, el Josep i la Concepció, també eren de Girona. L'avi patern era d'un mas de Sant Martí Vell, al Gironès, un territori de muntanya prop de les Gavarres. Aquella masia, que encara manté el nom de Saló dels Vinyers, ara és una casa rural que no té res a veure amb la família. L'àvia paternera era d'Ordis, de l'Alt Empordà. L'avi matern de Sant Daniel, a la vall de Galligants, ara un espai annexat a Girona. L'àvia materna era de Girona mateix.

L'avi patern era sabater, però seguint la gran afecció de la meva família per la música, també tocava el clarinet i el seu germà, el contrabaix.

El pare era funcionari de l'Ajuntament de Girona, a més de mestre i músic. Tocava diferents instruments: el fiscorn, la trompeta, el violí, el piano, el flabioli; va ser director de la Principal de la Bisbal des de 1912 a 1915, després la va deixar per fer-se càrrec de la cobla Catalònia; fou violí solista de l'orquestra de Girona el 1917, i cofundador del Conservatori de Música de Girona pels anys 1939-1940.

La mare era una dona senzilla, bona, entregada als altres. De la mare n'estic molt orgullós perquè era un ésser excepcional, un model.

■ **Parli'ns dels seus germans.**

■ Jo sóc el gran de quatre germans. Els altres tres, per ordre, són la Rosa, la Pilar, i el Lluís. La pobra Rosa va morir molt jove, als 22 anys, probablement per una neoplàsia de pàncrees. La Pilar ha estat mestressa de casa i viu a Girona, vídua des de fa tres anys. En Lluís viu a Manresa, havia treballat com a tècnic tèxtil de Pirelli, d'on n'era cap, i també fou director de l'Institut Politécnic de Manresa. Actualment està jubilat.

■ **Podríem definir el seu entorn familiar com de classe mitjana i d'un bon nivell cultural?**

■ Sense cap dubte, tots hem format part de la gran classe mitjana del país, i el nivell cultural va anar sempre de la mà de la música, una de les Belles Arts, sempre omnipresent.

■ **Va tenir bona salut durant la infància i l'adolescència?**

■ La meua salut sempre va ser bona fins a prop de l'edat adulta; al metge de la família no li vaig donar gaires maldecaps.

■ **Recorda, però, el metge de capçalera de la família?**

■ Ja ho crec! Es deia Sànchez Llistosella, una persona molt pintoresca, un dels pocs privilegiats que aleshores posseïa un Ford T, un d'aquells automòbils tan peculiars dels que se'n van fabricar milers. Els meus pares el tenien aconducat i va haver d'intervenir en diverses ocasions pels problemes de salut de la meua germana Rosa.

■ **On va fer els estudis primaris?**

■ En una escola de primària on hi havia alguns mestres molt bons i altres no tant. Recordo amb especial simpatia un dels que vaig tenir, el mestre Silvestre Santaló, tan bo que ara hi ha una escola nova dedicada a ell, que es diu "Escola Silvestre Santaló". Era un mestre amb majúscules, un mestre excel·lent i una gran persona; tenia la virtut de formar ciutadans, d'educar i fer-nos homes.

■ **Recorda alguns condeixebles dels estudis primaris?**

■ Aquella època queda molt enrere i no en tinc grans records.

■ **On va estudiar el batxillerat?**

■ Vaig seguir l'ensenyament mitjà a l'Institut de Girona, solament n'hi havia un a la capital, on anaven també a examinar-se els alumnes procedents de la demarcació.

■ **Recorda alguns professors seus de l'Institut?**

■ El Sr. Camps era un gran professor que ensenyava física i química. També ho era el Sr. Puig, de geografia i d'història. En aquest moment no recordo altres noms.

■ **Era bon estudiant de matemàtiques, o també esdevenien "un os" com per a la majoria?**

■ Se'm donaven més bé les ciències naturals que les ciències pures. Les lletres tampoc se'm donaven gaire bé. El Sr. Camps em va dir: No facis matemàtiques, fes el que vulguis, fes medicina o biologia però no facis matemàtiques. De moment no en vaig fer cas i vaig agafar la dèria de voler ser enginyer industrial. Durant un parell d'estius vaig estudiar el temari oficial per ingressar a l'escola d'enginyers, em vaig presentar als exàmens, aconseguí aprovar algunes assignatures, però en vaig suspendre dues.

■ Quina edat tenia aleshores?

■ Uns setze anys. Abans li deia que havia tingut molt bona salut, i és veritat, però durant el sisè curs de batxillerat vaig patir un problema dentari. Un flegmó em va tenir algunes setmanes al llit; tenia un dentista que no en sabia pas massa i va permetre que el procés s'allargués més del necessari. Li dic això perquè aquell període va ser per a mi un temps de reflexió, com si fes exercicis espirituals, em va fer meditar el que m'havia dit el Sr. Camps, que jo no seria un bon enginyer. La malaltia em va fer decidir ser metge. Volia fer-me metge!

■ Va estar satisfet de les qualificacions del batxillerat?

■ En el batxillerat vaig treure unes notes molt bones, no me'n podia queixar.

■ Durant el batxillerat vostè devia fer un bon cercle d'amistats, com sol succeir. Ha mantingut contacte posterior amb alguns dels seus condeixebles?

■ He tingut una llarga relació amb en Quintana Tajà, que després ha estat metge dermatòleg de Girona. Aquesta amistat l'ha interromput la seva mort, fa ara dos mesos. Tenia la mateixa edat que jo. Una ferida recent, ben viva. També vaig mantenir l'amistat molts anys amb el que després va ser el metge Eduard Ribot de Balle, un internista de Girona també desaparegut. Una altra amistat d'aquell temps que he conservat ha estat la de Jaume Ministrall, que es va fer mestre i que, en temps molt més recents, va assolir una certa fama com a escriptor de la sèrie de televisió *El Dr. Caparrós*, interpretada per l'inefable Capri. De ben segur que molts encara la deuen recordar.

■ Ara està molt de moda que els estudiants facin a més, activitats extraescolars, ja comencem a estressar-los

Josep Saló, pare del doctor Saló, l'any 1912 assumí la direcció de la "Principal de la Bisbal".

des de ben jovenets. També a vostè el van orientar els pares cap a activitats d'aquests tipus?

■ No, en aquella època només estudiàvem i jugàvem. Afortunadament no calia res més per viure amb tranquil·litat i plenitud.

■ Moltes vegades som fruits de les circumstàncies i de fets fortuïts, per a alguns són la Providència i per a d'altres, l'atzar. Vostè acaba el batxillerat i es fa metge a causa d'un flegmó que serveix d'estímul per a la reflexió. Quina edat tenia quan va començar medicina?

■ Aleshores devia tenir uns 17 anys.

■ Però no s'havia dedicat abans un temps a l'enginyeria?

■ No, allò dels exàmens va ser només per presentar-me a l'ingrés, aprofitant les vacances d'estiu. Però el flegmó posa les coses al seu lloc i, amb algunes proves d'enginyeria aprovades, l'any 1930 em passo definitivament a medicina.

■ Situem-nos en el context històric de 1930: aleshores ja havia dimitit Miquel Primo de Rivera i Orbaneja, marqués d'Estella?

■ La veritat, no me'n recordo. En aquella època no m'atreia gaire la política i solament em preocupava de la família, dels amics i dels estudis. Prestava més atenció a les vagues. El primer any de carrera constava d'assignatures comunes, fonamentals, que s'estudiaven a l'edifici antic de la Universitat, no a la Facultat de Medicina. Anava de Girona a Barcelona, i si quan

hi arribava hi havia vaga de tramvies, havia de tornar a casa.

■ Vostè va viure els aldarulls entre la fi del Directori de Primo de Rivera i la proclamació de la Segona República l'any 1931?

■ Per recomanació familiar, i amb seny personal, vaig evitar sempre les situacions de risc. Quan arribava a l'estació ja sabia si hi havia vagues, pels tramvies tombats. Jo havia de correspondre a l'esforç dels meus pares, que em permetia estudiar, no embolicant-me en assumptes que podien complicar, i molt, la situació.

Al marge dels estudis solament em vaig implicar en la Federació de Joves Cristians de Catalunya creada, entre d'altres, pel manresà Dr. Pere Tarrés i Claret en tot el país, l'any 1931. Vaig fer-me soci de la primera promoció de fejecistes i encara en sóc; hi vaig ingressar quan es va crear a Girona el grup de Sant Narcís, aquell mateix any.

■ Aquí hi tenim una activitat extraescolar.

■ Sí, ho era. Allò funcionava com una mena d'escoltes. Aquella activitat espiritual i social la vaig mantenir fins a la guerra.

■ Aleshores comença la carrera a la Facultat de Medicina de Barcelona.

■ Com he dit, el curs d'assignatures comunes el vaig fer a l'edifici de la Universitat, però a partir de segon vaig anar a la Facultat de Medicina. Mentre cursava el segon vaig ser intern d'anatomia patològica amb el professor Àngel A. Ferrer i Cagijal.

Després, a l'inici de les "mèdiques" vaig deixar de ser intern d'anatomia patològica i vaig passar a ser-ho de la càtedra del professor Francesc Ferrer i Solervicens, on hi vaig romandre fins a sisè. Jo m'ocupava de les autòpsies de tots els pacients que morien a l'hospital. D'aquest professor m'ha quedat gravat el seu gran mestratge.

■ Fent autòpsies s'aprèn molta patologia mèdica i quirúrgica, el seu aprenentatge degué de ser ben profitós.

■ És ben cert. Mentre era intern a l'Hospital Clínic, el Dr. Callís de Sant Pau va dir-me si li volia fer les autòpsies del seu hospital, treball que vaig acceptar. Li explicaré una anècdota curiosa. En aquella època hi havia molt interès per l'antropologia i encara es descobrien noves tribus a l'Amazònia i s'estudiaven els seus costums. De manera que

el Dr. Callís em va proposar com a experiment científic que l'ajudés a fer la reducció d'un cap humà, per conèixer la tècnica de les tsantsas que feien els jívaros. Ho vam dur a terme, però va ser un fracàs, perquè mentre jo estava enfeinat a classe vaig encarregar al bidell que vigilés l'ebullició del cap, tasca a la qual no va dedicar l'atenció requerida i es va acabar socarrimant. Quan el Dr. Callís em va voler engrescar a repetir-ho, amb més seny li vaig dir que no. A la sala d'autòpsies de Sant Pau vaig coincidir també amb el pare Barraquer, que solia dur un pot amb diferents ulls. Venia a veure els morts d'oftalmologia i feia intercanvi d'ulls: agafava els que li interessaven i per dissimular l'enucleació els hi posava un ull dels que portava dins del pot.

■ **Les anècdotes són més divertides si es poden compartir amb els companys. Tinc entès que en la seva promoció també n'hi havia alguns de Manresa.**

■ Sí, vaig ser condeixeble de l'amic Francesc Rafat i Selga, un otorino que també va ser un brillant historiador de la medicina; del Dr. Herms, que després seria un bon metge de capçalera; del Dr. Simeó Selga, que seria pediatre i una persona molt implicada en els aspectes socials, pedagògics, historiador, polític, i moltes facetes més. Ells, i els metges gironins Ribot i Quintana han estat els grans companys de promoció i bons amics.

■ **En quins llocs de Barcelona va residir mentre era estudiant?**

■ Durant tota la carrera vaig estar a dispena a casa d'uns amics dels pares, al carrer de Sobradiel o marquesa de Sobradiel, al final del carrer Escudellers; actualment va a parar a la plaça d'Orwell, en ple barri gòtic. Hi vaig residir durant tots els meus estudis.

■ **Com era el professorat de la Facultat de Medicina?**

■ Teníem de tot. N'hi havia de molt bons i d'altres que no ho eren tant, com sol passar arreu i sempre. Des de la meua experiència i opinió destacaven dos catedràtics per sobre del conjunt. D'una banda, el professor Agustí Pedro i Pons, un gran mestre i persona adient per donar eloqüents conferències magistrals sobre qualsevol aspecte de la patologia. D'altra banda, el professor Francesc Ferrer i Soler, un bagenc fill d'Artés, el gran mestre de l'exploració clínica i de les seves subtilitats, i un gran pedagog. Entre els altres

Sanatori de Puigdolena.

hi havia de tot, i aprenies més o menys en funció del professor i de les hores d'estudi.

■ **Aquells anys van ser de grans canvis en la universitat, tant pel que fa als aspectes ideològics com en l'actitud pedagògica i de recerca. Vostè els va viure de ple?**

■ L'any 1933 canvia el programa de la universitat i sorgeix la Universitat de Barcelona autònoma. Entre els grans avenços que comportà la seva aparició, cal destacar que als catedràtics d'escalafó del cos docent universitari, el govern central i el de la Generalitat afegeixen també com a professors de la Facultat de Medicina metges que havien destacat en la seva especialitat, com el Dr. Barraquer en oftalmologia; el Dr. Jacint Raventós Bordoi en fisiologia, i molts d'altres. Els alumnes, a l'hora de formalitzar la matrícula, teníem alternatives i rutes curriculars que ens permetien escollir el catedràtic oficial o el professor anomenat per la República i la Generalitat. Sense dubtar-ho, jo vaig escollir fer fisiologia amb el Dr. Jacint Raventós.

■ **Vostè va optar per utilitzar els valors afegits que aportava la Universitat de Barcelona autònoma.**

■ Sí, a la Facultat de Medicina hi havia els clàssics, els de sempre; fora hi havia un aire més fresc, més renovador i actualitzat.

■ **Es podien cursar unes assignatures a la Facultat de Medicina, amb la seva**

plantilla oficial procedent d'oposicions, i altres fora d'ella, impartides per professors contractats?

■ Exactament. En el cas de l'oftalmologia, la meua millor opció era un professor contractat amb exercici al Sagrat Cor, i jo anava a les seves classes a aquell centre sanitari. En el cas de la fisiologia, jo assistia a les classes del Dr. Raventós a l'Hospital de Sant Pau.

■ **Quins solien ser els elements d'estudi, els clàssics apunts de càtedra o els llibres de text?**

■ Depenia del professor. El Dr. Taure, d'anatomia, era molt rigorós, havies de memoritzar fins al més petit detall, i fèiem servir el llibre text. En canvi, a oftalmologia al Sagrat Cor et deien d'antuvi: *Aquí no calcularem diòptries, ni avaluarem miopies, ni res de tot això; aquestes són coses que ja saben els oculistes. Aquí es ve a estudiar malalties de l'ull, i la seva relació amb la resta de l'organisme. En primer lloc, facin el favor de comprar-se un oftalmoscopi, perquè des del primer dia tots han d'aprendre a mirar per ell.* Era l'alenada de la UB autònoma, menys dogmàtica, més real i més pràctica.

■ **Quines van ser les seves assignatures preferides al llarg de la carrera?**

■ Sense cap dubte, la patologia mèdica i la fisiologia. La primera em duia a la segona, li servia de marc. La tuberculosi era aleshores un greu flagell per a la població i, des d'una perspectiva epidemiològica, era la causa d'una gran mortalitat arreu del país.

■ **Va poder fer una bona relació amb el mestre, amb el Dr. Ferrer Solervicens?**

■ En aquella època d'internat amb el mestre, van ingressar una colla d'intoxicats amb barbitúrics, concretament amb Veronal. Eren fugitius del nazisme alemany que es volien suïcidar. Estant de guàrdia vaig interessar-me per aquests pacients i veient l'interès que hi posava, el Dr. Ferrer Solervicens va fer-me portar bibliografia sobre la intoxicació per barbitúrics, i així vaig tractar tots els intoxicats, catorze en total, dels quals se'n van salvar 3 o 4, i els altres van morir. Fins i tot vaig tenir una mitja fama de tractar aquests tipus d'intoxicats, i vaig fer una bona relació amb el professor.

■ **L'ambient social i polític del país, cada vegada més complicat, va arribar a contagiar les aules?**

■ Ningú no es perdia res del que passava, però l'ambient acadèmic era de tranquil·litat i es podia fer una vida normal. Entre els estudiants n'hi havia que es van significar una mica i alguns grupets d'exaltats. El professorat no feia posicionaments públics. Malgrat això, tothom tenia les seves pròpies idees.

El professor Ferrer Solervicens, que en les fotografies té l'aspecte d'un frare caputxí, el 18 de juliol va anar-se'n a casa seva acompanyat d'un estol de metges i col·laboradors, per tal d'evitar que el matessin confonent-lo amb un capellà.

■ **Va aconseguir teixir un bon expedient acadèmic al llarg de la carrera?**

■ De les assignatures mèdiques i quirúrgiques dels tres darrers cursos no es feien exàmens fins la fi de la carrera, aleshores et trobaves amb la gran prova final. Quan tot anava molt bé, vaig tenir un problema molt greu. Vaig començar el mes de setembre el darrer curs, el sisè, a finals d'octubre em posava malalt i a primers de novembre em diagnosticaven una tuberculosi pulmonar.

■ **Quina contrarietat! Va acabar patint la malaltia que havia captivat el seu interès científic i professional!**

■ La tuberculosi, sempre present. Vaig fer una hemoptisi i vaig acabar ingressat a la mateixa sala en la qual estava intern, la sala de la clínica mèdica B del Dr. Ferrer Solervicens. Hi vaig estar uns 15 dies, fins que em van traslladar al sanatori de Puigdolena, a Sant Quirze de Safaja, en ple Vallès Oriental.

“ La tuberculosi era aleshores un greu flagell per a la població i, des d'una perspectiva epidemiològica, era la causa d'una gran mortalitat arreu del país. ”

El poeta Màrius Torres amb Mercè Figueras, germana del Dr. Figueras Bassols, als jardins del Sanatori de Puigdolena.

■ **On era quan va esclatar la guerra?**

■ Quan va esclatar el gran conflicte estava malalt, ingressat al sanatori de Puigdolena i estudiava sisè de medicina. El 18 de juliol del 1936 va coincidir amb els exàmens de fi de carrera: la meitat del curs es va poder examinar i l'altra meitat no. Jo estava entre els que no es van poder examinar.

Però tant els que tenien el títol perquè s'havien pogut examinar, com els que encara no el tenien, van anar cap el front. Jo, com ells, no em vaig poder examinar ni acabar la carrera fins després de la fi de la contesa. La meua guerra, no menys perillosa, va ser amb el bacil de Koch.

Després de la sublevació, un escamot em va anar a buscar a la despesa; per ells un feicista era un feixista. Per sort no m'hi van trobar.

■ **Quin curs va fer la seva malaltia?**

n A Puigdolena em vaig passar un any sense moure'm del llit, amb febres de 38°-39° tot un any. El que primer era exclusivament pulmonar, després va

escampar-se per la pell, pels ossos. Tots els ossos del carp de la mà dreta van convertir-se en un magma.

■ **Ja veig que va arribar a estar molt malament. És una sort poder tenir-lo encara entre nosaltres.**

■ Sí, vaig estar francament malament, molt malament, però per als ossos vaig prendre el sol i això és un gran remei per a la tuberculosi òssia. Recordo que l'orde de Sant Joan de Déu tenien una escola-hospital, a Calafell, per a nens afectats de tuberculosi òssia. Vaig prendre el sol fins a aconseguir el miracle: la guerra civil i la meua guerra contra el bacil de Koch van acabar alhora.

■ **Quins metges el van tractar a Puigdolena?**

■ El sanatori estava sota la direcció del Dr. Ribas Soberano, que tenia dos ajudants, el Dr. Agelet i el Dr. González. A més hi havia un resident, el Dr. Callao. El Dr. Ribas Soberano havia estat conseller de Sanitat de la Generalitat. Acabada la guerra es va exiliar a Osseja, a la Catalunya Nord; si no ho hagués fet se l'haurien "carregat", va fer molt bé de marxar.

La senyoreta Planas era la mestressa del sanatori i una persona excepcional tant en qualitat científica com en qualitat humana; tot el que jo pugui dir d'ella és poc, sempre em quedaré curt. El sanatori fou creat pels voltants de 1933, no recordo la data exacta. La senyoreta Planas tenia la sort de tenir amistat amb el Dr. Sanchís, radiòleg de la Policlínica Plató. En l'inici de la guerra, ell es passà als nacionals, i acabat el conflicte tornà a Barcelona amb el grau de capità de sanitat i, a l'entrada dels nacionals, es va fer càrrec del centre. Jo crec que aquest fet va evitar que l'exèrcit nacional s'incautés del sanatori.

A canvi, el sanatori va cedir llits per als oficials malalts del nou règim, una trentena en total.

L'assistència i el tracte d'aquests pacients nouvinguts, que per ells estaven en territori "rojo separatista" no va ser una tasca massa fàcil, però gràcies a l'ajuda d'unes monges dominiques que eren uns vertaders àngels, tot arribà a fi de bé.

■ Va acabar la guerra per a tothom i també la seva particular amb la malaltia. Què va fer aleshores?

■ Vaig acabar la carrera. Ja era metge i encara anava a Puigdolena. Em van proposar exercir-hi de metge intern i ho vaig acceptar. Viví i menjava al sanatori.

■ Al Clínic hi va estar primer com a metge i després com a pacient. A Puigdolena ho va fer a l'inrevés, primer de pacient i després de metge. Fins quan hi va estar d'intern?

■ Hi vaig treballar des de la fi de la guerra fins a l'any 1949. Mentrestant, en les primeries dels anys quaranta, van donar-me el títol d'especialista, sense cap examen. Aleshores aquestes coses anaven d'una altra manera.

■ Com s'organitzava la tasca assistencial al sanatori de Puigdolena?

■ Hi havia quatre metges i cadascun portava els seus malats. Eren els doctors Vilalta, Manresa, González i Agel; tots quatre pujaven un dia a la setmana a veure els seus pacients. Jo donava suport i cohesió a aquesta organització i ajudava que tots els pacients estiguessin satisfets amb els tractaments que rebien i amb els metges que tenien.

■ Bons metges tots, però el Dr. Gerard Manresa i Formosa era un home de qualitats excepcionals.

■ Jo el vaig conèixer quan va arribar a Girona. Venia de Guatemala, on havia fet el batxillerat, però aquí no l'hi van convalidar i el va haver de repetir tot, la qual cosa va aconseguir en un sol curs. Aleshores ell deuria tenir uns quatre o cinc anys més que jo.

■ Entre el Dr. Manresa i vostè sé que hi havia empatia. Va ser també un bon mestre?

■ Tot i que el coneixia d'abans, la relació professional amb el Dr. Manresa s'inicià quan jo vaig començar el meu exercici al sanatori i, després, va durar tota la vida. En aquella època jo anava els dimecres al sanatori de la Mercè de Barcelona, d'on el Dr. Manresa n'era el director, i hi fèiem sessions clíniques.

■ El Dr. Gerard Manresa va ser qui el va formar com a especialista?

■ Ho puc dir així, vaig fer l'especialitat a la seva vora.

■ Quin era llavors el nom oficial de la seva especialitat?

Carnets professionals del doctor Saló.

■ “Especialista en Aparato Respiratorio”. Fins a aquell moment hi havia molts metges especialitzats en la tuberculosi pulmonar, la malaltia respiratòria més prevalent; eren els tisiòlegs. Però amb els nous tractaments va començar a minvar el nombre d'aquests pacients, i els tisiòlegs van acabar sent especialistes en aparell respiratori.

■ S'especialitza als sanatoris de Puigdolena i de la Mercè, i es relaciona amb alguns metges famosos.

■ Sortosament, també amb algun pacient famós. A Puigdolena vaig coincidir amb el poeta Màrius Torres, aleshores malalt. Ell hi va estar ingressat uns set anys, i hi va morir l'any 1942. Entre ambdós va néixer una gran amistat, fins i tot va dedicar-me uns poemes manuscrits, que fa tres anys vam lliurar a l'abadia de Montserrat.

Al sanatori de la Mercè també vaig poder veure algunes vegades el nostre beat Dr. Pere Tarrés i Claret. Jo ja el coneixia de l'època en la qual era estudiant de Medicina. Recordo que una vegada ens vam reunir amb ell a casa del pare Castro, un metge i jesuïta, per parlar dels aspectes de moralitat dels quioscos de premsa; vam acordar executar un pla que se'n va anar en orris a causa de l'inici de la guerra. Anys després el vaig trobar a la Mercè i el Dr. Tarrés ja estava molt malalt, amb un limfoma molt avançat...

Quan el sanatori de la Mercè va haver de tancar per problemes econòmics, tot l'equip del Dr. Gerard Manresa va passar a l'Hospital del Sagrat Cor.

■ En els seus inicis professionals com es tractava la tuberculosi?

■ Des de temps immemorial fins a la fi del segle XIX, el tractament més sovintejat era el repòs, la bona alimentació i sis o set substàncies reconstituents que no resolien el problema. A principis del segle XX apareix la col·lapsoteràpia que tenia com a objecte deixar en repòs el pulmó, totalment o parcialment, cercant en el descans funcional la seva curació. Així es van iniciar els pneumotòrxs, i després van seguir la frenicectomia, el pneumotòrax extrapleural i la toracoplastia. Després es va passar a les exèresis, les pneumectomies. Aquest nou arsenal va obtenir moltes curacions, però no és fins a l'aparició de l'antibiòtic, amb l'estreptomicina, descoberta per Waksman l'any 1944, que es capgira realment la situació i ja es pot parlar de la curació de la malaltia. Van seguir altres drogues que complementaven el tractament i, des d'aleshores, amb escasses variacions, tot ha continuat igual fins fa poc.

■ Quan va començar el tractament col·lapsoteràpic vostè ja estava al sanatori de Puigdolena?

■ Llavors tot just començava. A mi no me'l van poder fer perquè l'endemà del meu ingrés em sobrevingué un vessament pleural. Els tractaments nous van anar apareixent un rere l'altre. Al principi l'estreptomicina solament estava disponible fora d'Espanya i a vegades algú n'aconseguia fer venir alguns grams des dels Estats Units; una proesa. Tractar la tuberculosi abans de l'era antibiòtica va ser molt dur.

■ Devia de ser com l'oncologia del passat, perquè ara aquesta ha millorat moltíssim i s'han obert àmplies expectatives.

■ Com a metge de Puigdolena vaig viure els darrers moments de la vida de moltes persones, la seva mort. Tot allò em va trasbalsar molt, vaig sortir del sanatori diferent de com hi havia entrat, em va canviar la concepció de la vida i la mort, de totes les coses. Compartir, conèixer amb una persona que s'està morint, això només ho vaig viure allà.

Recordo especialment el cas del Dr. Vilaplana, arxiprest de Girona i secretari del cardenal Pitzardo. Havia viscut a Roma en l'època en què hi mancava aliments i donava els seus als qui no en tenien. Va emmalaltir i el van ingressar a Puigdolena. Em va fer prometre que l'avisaria quan la seva situació fos de mort imminent. Quan em va semblar que havia de complir la meua promesa, el vaig avisar. Era dilluns de Setmana Santa. Va entrar en un estat de gran angoixa, però anava resistint. Així fins Divendres Sant a les tres de la tarda, que morí. Va fer la seva pròpia Passió. Des d'aquell dia, el 24 de març de 1944, mai més no vaig permetre que un pacient patís d'angoixa en el llindar de la mort.

També altres vivències em van frapar molt. Recordo que en el sanatori, en la postguerra immediata, hi teníem un pacient que era comandant d'aviació dels nacionals. Era tan bèstia que solia explicar que, quan va envair Gijón, hi va trobar uns pastors protestants i els va fer afusellar. Quan li vaig preguntar per què, em va respondre "por protestantes". Aquest pacient va necessitar una toracoplastia i va refusar tota mena d'anestèsic, va dir-me que li deixessin

“

Com a metge de Puigdolena vaig viure els darrers moments de la vida de moltes persones, la seva mort. Tot allò em va trasbalsar molt, vaig sortir del Sanatori diferent de com hi havia entrat.

”

una ampolla de conyac i així es va haver de fer.

■ Com va acabar el seu exercici professional al sanatori?

■ Quan el Dr. Ribas Soberano va tornar de l'exili, es reincorporà i es normalitzà la vida a Puigdolena.

Per mitjà de familiars d'alguns malalts del sanatori em van dir si volia anar a Manresa a fer de metge; això va coincidir amb el moment en què la Mútua General de Seguros posava un aparell de raigs X al seu consultori. Van oferir-me treballar per a ells com a especialista de respiratori una vegada per setmana. Els vaig demanar de fer un dia més pel meu compte, la qual cosa van acceptar i ens vam posar d'acord.

El cotxe del sanatori em portava fins a l'estació de Centelles, on agafava el tren fins a Cerdanyola i allà, un altre tren fins a Manresa. El trajecte durava des de les sis fins les deu del matí. Era l'any 1947. Durant aquest temps també vaig inscriure'm a la Seguretat Social com a especialista de respiratori.

■ Com van ser els inicis a Manresa?

■ L'any 1949 vaig deixar el sanatori, i visitava a Manresa per la Mútua General de Seguros, que em pagava 300 pessetes al mes, i, a més, feia visita particular. Poc després la Mútua es va

incorporar a la Seguretat Social com a entitat col·laboradora.

Quan vaig venir a Manresa ja tenia dos fills, una nena de vuit anys i un nen de quatre. Responsabilitats familiars i professionals. Des d'aleshores la meua vida a Manresa va ser la consulta del "Seguro" i la privada. En la medicina pública, a part de la visita diària a l'ambulatori, també tenia l'obligació d'anar a l'hospital cada vegada que em cridessin per a qualsevol urgència respiratòria, tant de dia com de nit. Mentrestant, seguia setmanalment els meus contactes professionals amb l'equip del Dr. Manresa, al sanatori de la Mercè del carrer de Numància de Barcelona. Quan hi anava, deixava com a suplent al "Seguro" el Dr. Andreu, pare de l'actual Dr. Miquel Andreu.

■ Quin ambient hi va trobar, a la capital del Bages?

■ Vaig tenir molta sort. Hi vaig entrar amb bon peu, perquè coneixia el Dr. Soler Cornet, que era el president de la Delegació Comarcal del Bages del Col·legi de Metges i un personatge de molt relleu social, tota una personalitat. El coneixia, perquè va estar malalt mentre jo era metge a Puigdolena, el portava el Dr. Reventós, que em va demanar que li anés a fer un pneumotòrax. Em venia a buscar al sanatori el Sr. Baltiérrez, un amic seu, que em

Noces de Mariona, la filla de Josep Saló, l'any 1970. A la foto de l'esquerra, els doctors Tuneu, Llatjós i Selga, amb les seves esposes. A la foto de la dreta, els doctors Soler Cornet, president de la Delegació Col·legial al Bages, i Badal i senyora.

duia a la finca de Cornet i després em tornava al sanatori. Això degué durar un any. Per això vaig entrar-hi amb bon peu.

Aleshores Manresa no tenia gaires metges. Entre ells recordo els germans Rafat, l'otorinolaringòleg i l'oftalmòleg; en Selga i en Montardit, pediatres; el Dr. Herms, generalista; el Dr. Llatjós, tocoginecòleg; el Dr. Tuneu, traumatòleg; el Dr. Isern, cirurgià, i el Dr. Trullàs, radiòleg, però n'hi havia més.

■ **En aquell moment, vostè va cobrir un espai assistencial que no atenia ningú?**

■ Hi havia un especialista de respiratori que, quan jo vaig arribar, ell se'n va anar, el Dr. Isanda. Em sembla que se'n va anar atret per les expectatives professionals i econòmiques que li devien oferir, ja que va marxar a Abissínia a fer de metge de l'emperador, del Negus Haile Selassie. Això va facilitar la meva implantació professional.

■ **On va obrir el consultori privat?**

■ Al carrer de Casanova, 8, i sempre més l'he tingut allà.

■ **Al llarg de la seva extensa etapa manresana ha vist aparèixer tècniques noves en el camp de la seva competència?**

■ Sí. En el terreny de les exploracions invasives, primer el broncoscopi rígid, després el broncoscopi flexible que permetia arribar fins a més endins a través del bronqui. Entre les tècniques exploratòries no invasives, les tomografies seriades, les planigrafies; posteriorment el TAC i la Ressonància Magnètica Nuclear, les gammagrafies, i ara, el PET i el SPECT. En el camp de la terapèutica ha destacat, entre altres aspectes, la facilitat d'ús dels nous aerosols, per bé que els tractaments no han variat substancialment des de fa temps. Proporcionalment s'ha incrementat més l'aparellatge diagnòstic que l'arsenal terapèutic.

■ **Dr. Saló, parli'ns de la seva família.**

■ La família la vaig constituir al sanatori, exercint. Allà em vaig casar i hi van néixer dos fills, la Mariona i el Josep Maria; el petit, Joan Pau, va néixer quan ja vivíem a Manresa.

■ **Algun d'ells també és metge.**

■ Només un, en Josep Maria, que és traumatòleg, com també ho és el fill del meu germà.

■ **On tenien el domicili familiar?**

■ Primerament vaig comprar una casa a

El doctor Gerard Manresa amb el doctor Saló, en una reunió mèdica a l'Hospital del Sagrat Cor, l'any 1993.

Santpedor, però degut a les dificultats de transport ens en vàrem anar de lloguer a un pis del carrer de Saclosa de Manresa, mantenint la casa de Santpedor com a segona residència. Quan va néixer el nostre tercer fill, ara fa 41 anys, vaig comprar el pis del passeig de Pere III on encara vivim.

■ **Vostè ha tingut un llarg exercici professional. En quin any el va donar per acabat?**

■ Com molts, vaig jubilar-me de la Seguretat Social als 65 anys, però de la consulta particular als 88 anys, el 2001, fa ara cinc anys.

■ **Al llarg de més de seixanta anys de professió ha visitat moltíssima gent, jo me n'adono sovint fent les històries clíniques dels meus pacients vasculars, que l'esmenten i expliquen els seus diagnòstics i tractaments amb admiració envers l'especialista que els portava. En aquest temps ha estat l'únic especialista d'aparell respiratori de Manresa?**

■ No, n'hi havia d'altres. Vaig començar sol, però van anar creant nous llocs de treball a l'ambulatori. La plaça de la Seguretat Social era d'especialista de cor i pulmó i no de respiratori. També ho van ser el Dr. Capellà, el Dr. Arocas i el Dr. Reguant. En Capellà i jo teníem més coneixements de respiratori i els dos darrers, de cardiologia, però tots quatre havíem d'atendre la patologia de pulmó i cor. Aquesta barreja no era fàcil, per la

qual cosa es va demanar a Madrid que ho separessin, però van respondre que no.

■ **En aquesta vida assistencial seva, tan plena, quins canvis ha vist i ha viscut vostè en la medicina? Quina és la seva valoració?**

■ El més evident és que ha millorat enormement la tècnica, però la relació metge-malalt s'ha anat diluint. Avui en dia, el malalt moltes vegades no sap ni el metge que l'ha operat.

■ **És allò de "m'han operat a Sant Joan de Déu" que diu el pacient, o "el pacient de la 116" que diu el metge, no?**

■ Sí, exacte. Tot això comporta una pèrdua importantíssima.

■ **També ha vist canviar la relació entre els companys?**

■ Quan vaig arribar a Manresa podies comptar els metges amb els dits de les mans, ara ni ha tants que no arriben ni a conèixer-se.

■ **Ara al Bages hi ha 565 metges que hi resideixen i hi figuren com a col·legiats de la comarca, als quals cal afegir-hi un centenar llarg que vénen diàriament, o quasi, a treballar des de fora. Un escenari propi de la globalització.**

■ Això ja se m'escapa, solament sé que hi havia més oportunitats per a la companyonia, tot i que, com és natural, hi havia diferents nivells d'amistat i de relació entre tots.

■ **En general, solien ajudar-se?**

■ Majoritàriament, solia haver bon ambient entre els companys i, sobretot, molt respecte.

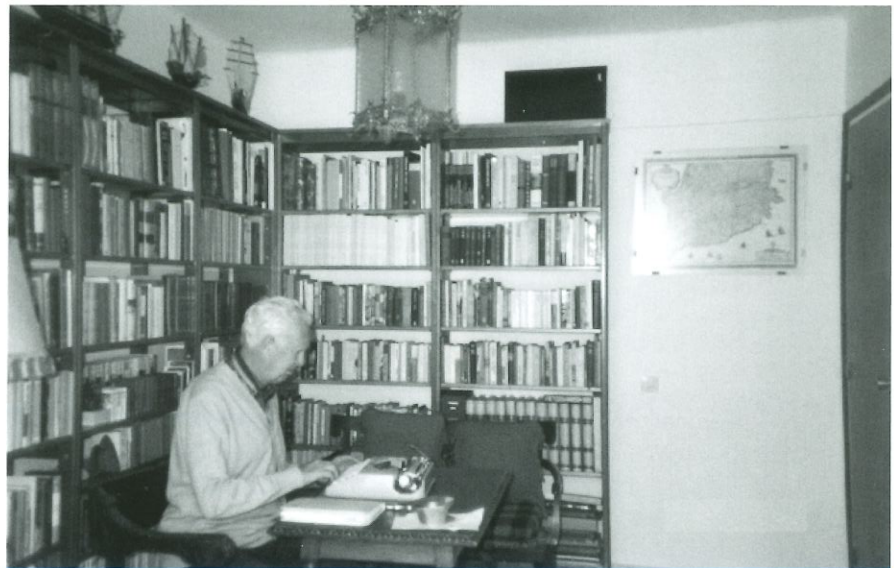
■ **Els metges i les seves famílies compartien molta vida social?**

■ Nosaltres fèiem poca vida social. La meua pròpia era anar a les reunions del Gremi de Sant Lluc una vegada a la setmana; estava format per un grup de metges i artistes amb preocupacions socials i culturals, que intentava relativitzar aquella ciutat immersa en l'ensopiment del franquisme.

■ **Des d'una perspectiva cívica i social vostè va ser una persona molt compromesa. Expliqui'ns-ho una mica.**

■ Li posaré un exemple que cal entendre dins de l'època franquista que em va tocar viure. Uns ciutadans de Manresa havien fet gestions per fundar una Associació de Pares de Família, però sempre topaven amb la negativa de l'autoritat governativa, fins que un dia, el Dr. Cortés, canonge de Vic, va venir a veure'm de part del Dr. Masnou, aleshores bisbe d'aquella seu, per si volia acceptar el càrrec de president de l'associació que fundaven, que es deia Associació Catòlica de Pares de Família. Ho vaig acceptar. L'endemà vaig anar a trobar l'alcalde de Manresa, Sr. Soldevila, per explicar-l'hi. Em va dir que havia fet un disbarat, perquè les associacions estaven prohibides, i que l'autoritat

“ Majoritàriament, solia haver bon ambient entre els companys i, sobretot, molt respecte. ”

El doctor Saló en la seva biblioteca.

governativa podria donar-me maldecaps. Li vaig respondre que ho havia acceptat perquè m'ho havia demanat el bisbe i, segons deia el Concordat, ell podia fer-ho, sense cap mena de dubte. Això volia dir que qualsevol iniciativa en perspectiva, com un cicle de conferències sobre temes d'alimentació dels infants en l'edat escolar que havia de donar el Dr. Francesc Prandi, o un altre sobre els infants subdesenvolupats que havia de donar el Dr. Josep Mas, i altres, seria rebutjada per governació. El permís d'aquest estament era indefugible, i aquest sempre ens va ser denegat; era l'any 1965. L'Associació va arribar a tenir 300 socis.

■ **Eren uns temps difícils, i vostè va estar en molts altres projectes.**

■ Una altra iniciativa social va consistir a disposar d'un local per a l'esbarjo de la quitxalla, però vàrem tenir por que la Falange se'l fes seu. Vam demanar consell al Dr. Masnou sobre què podíem fer. Ens va dir que ho consultéssim al bisbe de Girona, Dr. Jubany — que després seria arquebisbe de Barcelona — el qual, a més de bisbe, era advocat. Aquest em va preguntar si existia Càritas Manresa, perquè si estés en mans de Càritas, la Falange no s'ho podria quedar. Aleshores a Manresa hi havia

Càritas a les parròquies, però no Càritas Manresa. Vaig anar a trobar a tots els rectors i tots van estar d'acord a constituir Càritas Manresa. En vaig ser el primer president i aleshores vaig renunciar a la presidència de l'Associació de Pares de Família.

Una de les actuacions de Càritas Manresa va ser crear la guarderia “L'Alba”, l'any 1968. Va començar molt bé, però després va acabar malament: s'hi va ficar Comissions Obreres, van revolucionar el personal per raons de salaris, i com que les exigències que ens van posar no les podíem satisfer, vàrem haver de tancar.

En un altre aspecte, el de la defensa de la cultura i de la identitat del país, en el decenni dels seixanta vaig participar en una iniciativa agosarada, si tenim en compte el moment polític. Amb altres metges, entre els quals els amics Llatjós i Selga, i alguns ciutadans manresans sensibilitzats, com Llobet i altres, vam crear la llibreria Símbol, dedicada en aquells temps difícils a la difusió del llibre i de les revistes en català. Vaig ser-ne un dels promotors i accionistes.

■ **Quina relació va tenir amb l'Escola d'Infermeria “Farreras Valentí”?**

■ No vaig intervenir en la seva fundació ni en la seva gestió, solament en vaig

Josep Saló amb la seva primera esposa, Dolors Orfila, l'any 1978.

ser professor d'anatomia humana a partir de les primeries dels anys setanta, durant uns catorze anys. Va ser un projecte engrescador, totalment manresà, vinculat a la Universitat de Barcelona i endegat per alguns bons companys de professió. Va resoldre en bona part l'escassetat d'infermeres que teníem a Manresa i es va donar una formació de qualitat.

■ **Ha fet activitat professional, pedagògica, cívica, social i cultural. Tinc entès que vostè va participar en la creació de l'Escola d'Assistents Socials "Torras i Bages".**

■ L'Escola d'Assistents Socials va sorgir de la iniciativa d'un grup de metges per satisfer una demanda que ja existia. El projecte es pogué fer realitat l'any 1966, i els mateixos metges compromesos hi fèiem de professors. No teníem vincles amb cap universitat ni existia un estat d'opinió sobre les necessitats de l'assistència social que ens donés suport. La directora de l'Escola era la Sra. Colomer.

Les assistents socials són molt necessàries i, com s'ha anat veient posteriorment, tenen un paper important en el camp dels serveis a la societat, però aleshores tot això començava: vam fer l'Escola massa aviat i vam acabar sense massa crítica d'alumnat que n'assegurés la viabilitat.

Les quatre o cinc promocions que van

El president Jordi Pujol i Josep Saló, en la presentació del llibre de la seva esposa Dolors Orfila.

rebre formació a l'Escola d'Assistents Socials "Torras i Bages", van ser de pioneres que avui formen part del col·lectiu de treballadores socials que trobem en l'ICS, els hospitals, l'Ajuntament, les grans empreses, etc.

■ **A més de ser un melòman, tinc entès que vostè també va tenir relació amb l'Escola de Música de Manresa. Hem de considerar que això brollava de la seva vena musical familiar?**

■ Potser sí. A banda de la tasca de l'Escola de Música hi havia una regidoria de l'Ajuntament que volia engrescar l'ambient musical de Manresa oferint concerts a la població. Durant dos anys vaig ser l'encarregat de dur a terme aquest projecte, amb el suport d'un funcionari; els concerts es feien a la part alta del teatre Conservatori. Vaig demanar a l'alcalde que donés el nom de "Mestre Blanch" al carrer que va des de la plaça de Sant Domènec fins al carrer de Jaume I; era el nom d'un personatge rellevant del nostre entorn musical, afusellat durant la guerra civil.

■ **També ha tingut un paper destacat en la promoció social femenina.**

■ Fa uns 35 anys, la meua primera muller, juntament amb la Sra. Eulàlia Vila, van crear la primera Escola de Promoció Femenina, on es feien classes de cuina, de costura, lectura, escriptura, i de moltes altres matèries. Jo, amb aquest projecte hi vaig tenir una mica a veure, si més no com a patrocinador, ja

que els vaig cedir un pis, al carrer de Lepant, perquè comencessin; aquest pis encara funciona i sempre he estat jo qui s'ha fet càrrec de les despeses de manteniment. A partir d'aquest embrió en van sortir dos més, un a la Barriada Mion i l'altre al barri de la Sagrada Família.

■ **Ha endegat altres projectes socials?**

■ També em vaig interessar per les necessitats de la gent gran. M'hi fixava i sovint la veia asseguda als bancs del carrer, ensopida, avorrida i desprotegida. Vaig pensar a crear una llar d'avis. Vaig encarregar a dues assistents socials que fessin un recull fotogràfic sobre el problema de la gent gran a Manresa. Amb aquell material vaig anar a parlar amb diverses persones de pes de Manresa, per si volien col·laborar a fer una llar o casal d'avis. Tots ho van trobar molt bé, em van donar molt bones paraules, però de diners, cap ni un. Aleshores vaig demanar una entrevista amb el president del Consell d'Administració de la Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros, Sr. Narcís de Carreras, el qual va dir-me que la Caixa ja feia projectes socials, com per exemple, pisos de lloguer. La meua resposta va ser que de labor social res de res perquè gràcies a aquests pisos i el que en cobraven havien encarit els lloguers de tot Manresa, ja que eren molt elevats. Li vaig afegir que eren coneguts com "els pisos de l'Avecrem" perquè era un dels pocs aliments que es podien permetre els llogaters després del pagament mensual. Això el va sorprendre. En una segona entrevista, va comunicar-me que farien un casal per als avis, que és el que encara funciona a la Carretera de Cardona. Després d'això vaig anar a trobar els directius de la Caixa de Manresa, explicant-los aquests fets, el que va ser motiu que en construïssin un altre a la barriada de la Sagrada Família.

■ **Les persones grans sempre l'han preocupat i se n'ha cuidat tot el que ha pogut.**

■ Els darrers temps, el tema de les necessitats de la gent gran ha anat arrelant en el panorama polític i social, però fins fa pocs decennis ningú no se'n cuidava massa.

A Manresa també es va crear la Residència Montblanc, per a la tercera edat, i de seguida vaig ser-ne vocal del patronat, i després, durant vuit anys, presi-

Josep Saló amb la seva esposa actual, Maria Teresa Pujolriu.

dent de la Junta Rectora, i ara, encara sóc membre d'aquesta. Per aquesta dedicació fa poc em van obsequiar amb aquesta placa.

■ **Puc llegir-la?**

■ Com vostè vulgui.

■ **Diu: "A Josep Saló i Serra, en reconeixement pels vuit anys com a president de la Residència Montblanc, per la feina ben feta, la paraula fàcil i encoratjadora i pel seu tarannà conciliador. Els amics del Patronat, residents i personal manifesten el desig de poder comptar amb la seva presència i continuïtat. Manresa, 7 de gener de 1999. Residència Montblanc"**

■ **Dr. Saló, vostè és allò que en diuen ara "un personatge polièdric", però per sobre de tot és metge i ho ha demostrat amb escreix durant molts anys. Tornaria a fer de metge?**

■ Rotundament, sí. Encara ara seguiria fent de metge.

■ **Llegeix literatura mèdica per mantenir-se al dia?**

■ Llegeixo bastant. Per exemple, entre altres subscripcions que mantinc, m'agrada llegir encara *Los Archivos de Bronconeumología*. (M'ensenya l'edició corresponent a l'octubre de 2006, del mes passat, i algunes altres revistes.) Guardo tots els números, que estan a la seva disposició.

■ **Dr. Saló, vostè és un metge que s'ha guanyat molt reconeixement i prestigi i, fa un any, la Delegació Comarcal del Bages del Col·legi de Metges de Barcelona, li va lliurar el màxim guardó que té: el premi de Vivències Mèdiques Dr. Pere Tarrés i Claret, que reconeix una trajectòria professional absolutament plena, i l'atorga a metges que amb independència de la seva capacitat científica i acadèmica, dels seus coneixements i de les seves publicacions, hagin exercit amb eficiència, discreció i honradesa, amb plenitud, amb el total reconeixement dels seus pacients i companys. Vaig tenir l'honor de poder lliurar-li jo mateix, i ara, després d'aquesta conversa, crec que l'encert del jurat va ser complet. Ha estat un metge amb molta expertesa i curull de valors humans.**

■ He estat un metge amb molta sort i amb molt suport familiar. M'he casat dues vegades i dec molt a les meves dues esposes.

■ **Ens pot parlar una mica d'elles?**

■ La meva primera esposa va ser Dolors Orfila i Cirach, morta fa 25 anys. Em va estimar, em va donar fills, i era afeccionada a la pintura i a escriure. Aquí tinc obra pictòrica d'ella (assenyala tot un seguit de quadres) i algun llibre publicat (mostra un llibre: *Petits contes crusels i breus narracions*, editat a Manresa l'any 1981).

La meva esposa actual és Maria Teresa Pujolriu i Martí, m'ha estimat i m'estima, és l'ànima de casa meua i el meu suport constant. És infermera i treballa en un CAP de l'ICS a Manresa.

Sense elles, de ben segur que la meua vida hauria estat del tot diferent; gràcies a elles he pogut fer algunes de les petites coses que hem comentat. La meua existència ha estat la família i la medicina.

■ **Dr. Saló, ja veig que ambdós factors han estat i són el seu tresor més preuat, el motor de més de 60 anys d'exercici professional, l'alè necessari per treballar fins als 88 anys d'edat i després viure els anys necessaris per transmetre el seu valuós testimoniatge als altres. Vostè ha acumulat la saviesa que ha de desprendre aquesta entrevista escrita per la meua mà maldestra, destinada a la lectura de tot el col·lectiu mèdic de Catalunya.**

■ Estaré molt content d'haver pogut explicar part de la meua experiència si aquesta suscita reflexió i algun profit per als metges que comencen. Els passo la torxa.

■ **Dr. Josep Saló i Serra, vull donar-li les gràcies en nom del Col·legi de Metges per la seva generositat i desitjar-li que visqui molts anys i ens pugui explicar moltes altres coses en el futur.**

La medicina actual i la que es preveu que continuaran millorant amb els avenços de la biologia molecular ha assolit a un alt nivell. Tant jo he mantingut el sentit humanitari que sempre he tingut

11/07

**COMISSIÓ DE MEMÒRIA
DE LA PROFESSIÓ**

Coordinadors

Dr. Francesc M. Domènech i Torné

Dr. Lluís Guerrero i Sala

**EL LECTOR INTERESSAT TAMBÉ PODRÀ TROBAR
AQUESTA I ALTRES ENTREVISTES A LA PÀGINA WEB
www.comb.cat/memoriadelaprofessio**

**POT POSAR-SE EN CONTACTE AMB LA COMISSIÓ
PEL CORREU ELECTRÒNIC
memoriadelaprofessio@comb.es**

**COL·LEGI DE METGES DE BARCELONA
SERVEI D'INFORMACIÓ COL·LEGIAL
FEBRER-ABRIL 2007**

